

**แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย**
**Best Practice for the Management of Outstanding Public Libraries
at the National Level Under the Office of the Promotion
of Non-Formal and Informal Education**

รัชนิกร พิมสาร^{1*} และ วจี ปัญญาใส^{2*}

Ratchaneekorn Pimsarn^{1*} and Vajee Panyasai

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศตามกรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวนทั้งสิ้น 4 แห่ง โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 4 คน บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จำนวน 8 คน ครูและบุคลากร จำนวน 8 คน คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน จำนวน 8 คน ผู้รับบริการ จำนวน 8 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 36 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศตามกรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารร่วมกับบุคลากร คณะกรรมการ ภาควิชาเครือข่ายร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับนโยบายจากต้นสังกัดและตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการ สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ การค้นคว้าสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายโดยร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านระบบเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้และพัฒนาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริการและกิจกรรม มีการออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้การบริการโดยผ่านสื่อที่หลากหลาย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำข้อมูลสารสนเทศ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹ Master of Education students Education Administration, Uttaradit Rajabhat University

² Thesis Advisor, Education Administration, Uttaradit Rajabhat University

* Corresponding author: Pimsarn18@gmail.com

การจัดเก็บ ค้นหา เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ จัดหาสื่อต่าง ๆ กิจกรรมตามความต้องการของผู้รับบริการและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน 3) ด้านเทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมสร้างนวัตกรรมรูปแบบใหม่โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ ให้บริการเชิงรุกที่เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง 4) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ห้องสมุดประชาชนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกให้ทันสมัยในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี การบริหารจัดการ ห้องสมุดประชาชน

Abstract

The purpose of this research was to study the best practice guidelines for outstanding public library management in accordance with the library standard framework. Under the Office of Non-formal Education and Informal Education is qualitative research. The target groups for the study were educational institutions under the Office of Non-Formal Education and Informal Education. A total of 4 places were by specific selection (purposive sampling). The key information providers were 4 administrators, 8 public library librarians, 8 teachers and personnel, 8 public library committees, and 8 service recipients, a total of 36 people. Tools used for research were structured interviews, interviews, and analysis of research results by content analysis.

The results showed that the best public library management practices were outstanding nationally according to the library standard framework. Under the Office of Non-formal Education and Informal Education, it was found that it consisted of 4 aspects: 1) Management Administrators together with staff, committees, and network partners jointly plan the operation to be in line with the policy from the affiliation and the standard criteria of the library. Modern technology is used in management. Create an atmosphere and environment conducive to learning and research. Create a variety of learning resources in collaboration with network partners in the area. There are public relations for activities through a system linking learning resources and improving work efficiency. 2) Services and activities The service learning process has been designed through a variety of media. Use technology to make information, store, search, disseminate, and publicize. supply various media Activities according to the needs of service users and can be applied in daily life. 3) Technology, research, and innovation Executives encourage personnel to be developed in technology and innovation. All parties are involved in designing new innovation activities using technology. Providing proactive services that truly reach

people. 4) Development of the physical environment public libraries have modernized their internal and external environment. in line with the needs of the service recipients

Keywords : Best practice, Management, and Public library

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2003) ได้กำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2545 และ พ.ศ.2553 มาตรา 4 ได้บัญญัติความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ว่า หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เป็นหน่วยจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัย ซึ่งมีห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมทั้งสิ้น 923 แห่ง แบ่งเป็น ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” 108 แห่ง ห้องสมุดประชาชน จังหวัด 69 แห่ง หอสมุดรชมลลาลิเชก วังไกลกังวล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1 แห่ง และห้องสมุดประชาชนอำเภอ 745 แห่ง (Office of Non- Formal Education and Informal Education, 2022) เป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิทยาต่าง ๆ หลายสาขา สำหรับบริการผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้หรือค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ และมีความสำคัญอย่างยิ่งยุคนี้ในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 8 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก็ได้ให้ความสำคัญต่อผู้เรียน โดยได้ระบุไว้ว่า "ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต"

ปัจจุบันมีห้องสมุดประชาชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ประสบผลสำเร็จที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับประเทศในแต่ละปี จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระ ราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและใช้เป็นแนวปฏิบัติ ให้กับห้องสมุดประชาชนแห่งอื่นได้ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดน่าน ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอองครักษ์ ดีเด่นประจำปี 2561 (Library Association of Thailand, 2019) ห้องสมุดประชาชน “เฉลิม ราชกุมารี” อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดบึงกาฬ ดีเด่นประจำปี 2562 (Library Association of Thailand, 2020) ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี หอสมุดรชมลลาลิเชกวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ห้องสมุดประชาชนอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ดีเด่นประจำปี 2563 (Library Association of Thailand, 2021) และห้องสมุดประชาชนจังหวัด แพร่ ดีเด่นประจำปี 2564 (Library Association of Thailand, 2022) สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ใน พระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมาริตะหนักถึงความสำคัญของห้องสมุด ซึ่งเป็น องค์การสำคัญยิ่งต่อการศึกษา การพัฒนาบุคคล สังคมและประเทศชาติ รวมทั้งการพัฒนาการอ่านและการเรียนรู้ การศึกษาวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ปัจจุบันมีสถาบัน/หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้ความสำคัญของห้องสมุดมากยิ่งขึ้น โดยสนับสนุนเกื้อกูลห้องสมุดจัดสรรงบประมาณเพื่อก่อตั้ง พัฒนาส่งเสริม

และสนับสนุนกิจการห้องสมุดมีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อห้องสมุด ส่งเสริมความก้าวหน้าและพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดในรูปแบบต่างๆรวมทั้งนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เพื่อช่วยให้การบริการและกิจกรรมของห้องสมุดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกาศเรื่องมาตรฐานห้องสมุด พ.ศ. 2549 (ข้อ 4) มี 9 หมวด และได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกห้องสมุดดีเด่น ประจำปีแต่ละปีให้ห้องสมุดได้ดำเนินการประเมินคุณภาพห้องสมุด โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการบริการและกิจกรรม 3) ด้านเทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม 4) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ แต่ในปัจจุบันห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ระบบการบริหารจัดการของแต่ละสถานศึกษา บุคลากร งบประมาณที่ได้รับ สถานที่ตั้ง ความพร้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา รวมทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับห้องสมุดประชาชนที่ดำเนินการได้ตามมาตรฐานเนื่องจากมีโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน งบประมาณที่เพียงพอ บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศครบถ้วน ทันสมัย หลากหลายรูปแบบ การบริการที่ดี อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดึงดูดผู้ใช้บริการ มีบริการครบครัน หลากหลาย ครบวงจร ผู้บริหารและผู้ใช้บริการต้องการให้ห้องสมุดมีความร่วมมือกับห้องสมุดอื่นในด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Boujanaut, 2019) ซึ่งมีห้องสมุดบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงต้องมีการพัฒนาในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่มาใช้บริการ ซึ่งการพัฒนาห้องสมุดในยุคต่อไปจะต้องจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมการอ่าน และให้เข้ากับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีการใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัล

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (Center for Non-formal Education and Informal Education, 2021) เห็นความสำคัญของการพัฒนาส่งเสริมงานด้านอรรถาธิบายในแต่ละปี โดยมีนโยบายพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและทั่วถึง การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน จัดหน่วยบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดชาวตลาด รวมทั้งเสริมสร้างความพร้อมในด้านบุคลากร สื่ออุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการอ่าน และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลายรูปแบบ และในปัจจุบัน มีนโยบาย (Center for Non-formal Education and Informal Education, 2022) ส่งเสริมสนับสนุน ข้อ 3) ปรับรูปแบบกิจกรรมในห้องสมุดประชาชนที่เน้น Library Delivery เพื่อเพิ่มอัตราการอ่านและการรู้หนังสือของประชาชน แนวปฏิบัติที่ดีเป็นการปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นภารกิจขององค์กรที่น่าพอใจองค์กรใด ๆ ประสบผลสำเร็จและเกิดความเป็นเลิศ (Namthongton, 2013) เป็นวิธีปฏิบัติที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ หรือนำไปสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมายที่ยอมรับ (Thapwattana, 2014) เป็นวิธีการหรือแนวทางในการปฏิบัติทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง แล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้น ๆ (Charoenrat, 2016) ซึ่งห้องสมุดประชาชนที่ได้รับรางวัลดีเด่นจึงเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของการบริหารจัดการของ

สถานศึกษานั้น ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ นำไปสู่ความเป็นเลิศและเป็นแบบอย่างที่ดีกับสถานศึกษาแห่งอื่นได้ใช้เป็นแนวปฏิบัติ

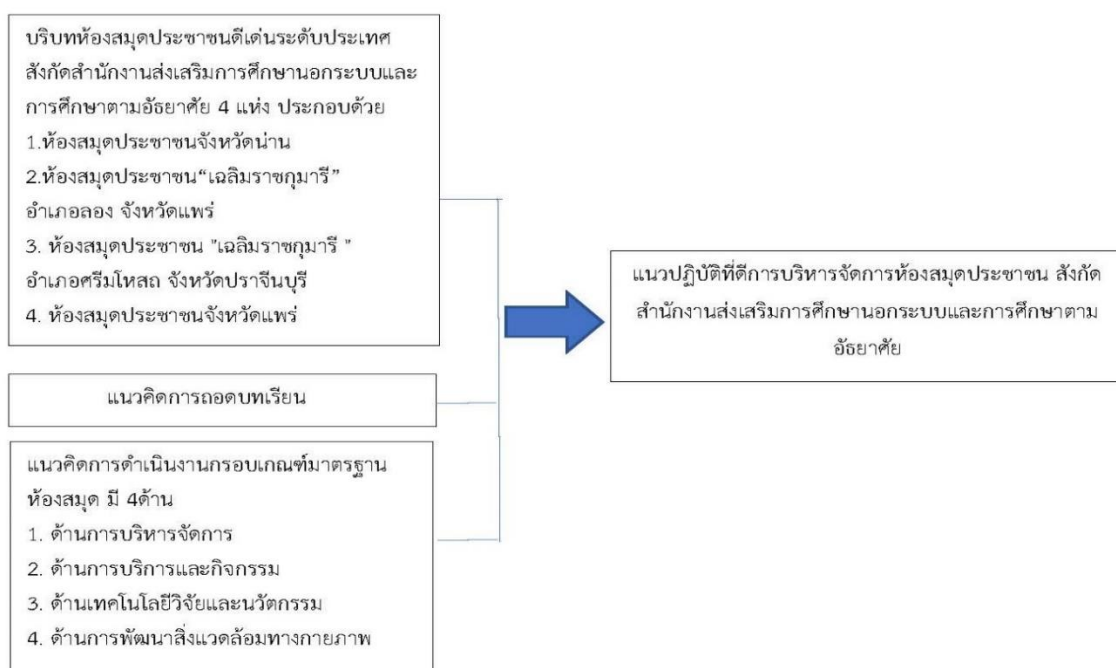
จากผลสำเร็จของการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนที่ดี ของสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลในปี พ.ศ. 2561-2564 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเกิดประโยชน์กับห้องสมุดประชาชนที่ดำเนินงานไม่เป็นไปตามกรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทำงานในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องสมุดในสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศตามกรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศตามกรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด โดยนำมาสังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยออกแบบการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 4 แห่ง ที่ได้รับรางวัลห้องสมุดประชาชนดีเด่น โดยการคัดเลือกปีละ 1 แห่ง ได้แก่

1. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดน่าน ห้องสมุดประชาชนดีเด่นประจำปี 2561 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
2. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ห้องสมุดประชาชนดีเด่นประจำปี 2562 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอคลอง
3. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ห้องสมุดประชาชนดีเด่นประจำปี 2563 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
4. ห้องสมุดประชาชนจังหวัดแพร่ ห้องสมุดประชาชนดีเด่นประจำปี 2564 แพร่ สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้บริหาร (กศน.อำเภอเมืองน่าน, กศน.อำเภอคลอง, กศน.อำเภอศรีมโหสถ, กศน.อำเภอเมืองแพร่) จำนวน 4 คน
2. บรรณารักษ์ (ห้องสมุดประชาชนจังหวัดน่าน ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอคลอง ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอศรีมโหสถ, ห้องสมุดประชาชนจังหวัดแพร่) แห่งละ 2 คน รวมจำนวน 8 คน
3. ครูและบุคลากร (กศน.อำเภอเมืองน่าน, กศน.อำเภอคลอง, กศน.อำเภอศรีมโหสถ, กศน.อำเภอเมืองแพร่) แห่งละ 2 คน จำนวน 8 คน
4. คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน (ห้องสมุดประชาชนจังหวัดน่าน, ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอคลอง, ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอศรีมโหสถ, ห้องสมุดประชาชนจังหวัดแพร่) แห่งละ 2 คน รวมจำนวน 8 คน
5. ผู้รับบริการ (ห้องสมุดประชาชนจังหวัดน่าน, ห้องสมุดประชาชนจังหวัดแพร่, ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอศรีมโหสถ, ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอคลอง) แห่งละ 2 คน จำนวน 8 คน

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และถูกต้องตามระเบียบวิธีการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมการวิจัย

โดยมีรายละเอียดการจัดเตรียมการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลแนวคิดทฤษฎีจากวรรณกรรมเกี่ยวกับหัวข้อการวิจัย จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยบทความ วารสาร เว็บไซต์ และเอกสารวิชาการอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. สืบเสาะสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้รับรางวัลห้องสมุดประชาชน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี 2561-2564

3. นำรายชื่อสถานศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา สรุปผลการเลือกห้องสมุดประชาชนที่ใช้เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนจังหวัดน่าน สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองน่าน ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอคลอง สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอศรีมโหสถ สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ห้องสมุดประชาชนจังหวัดแพร่ สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองแพร่

4. ติดต่อประสานงานแจ้งความจำนงค์กับสถานศึกษาทั้ง 4 แห่ง ที่ใช้เป็นกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อออกหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดและรายละเอียดเพื่อดำเนินการวิจัย โดยแบ่งขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และสังเคราะห์ประเด็นที่จะนำมาทำเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย คุณลักษณะแนวปฏิบัติที่ดี หลักการบริหารจัดการแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

1.1 ยกร่างประเด็นข้อที่ข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 นำร่างประเด็นข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

1.3 ปรับปรุงแก้ไข ประเด็นคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2. การศึกษาข้อมูลในภาคสนามสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย โดยศึกษาบริบทการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน เพื่อเก็บรวบรวมร่องรอยเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาการบริหารจัดการแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผ่านการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์

2.1 ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผ่านการสัมภาษณ์ (Interview) โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ความสำเร็จของการบริหารงานภายใต้กรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด 4 ด้านตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และใช้ผลของการสังเคราะห์หลักการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน มาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ลักษณะการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เพื่อเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บเพื่อรวบรวมข้อมูลในศูนย์อำเภอ ที่เป็นสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

2.2 นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาเอกสาร สังเกต และสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปเป็นแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ

ขั้นที่ 3 รายงานผลการวิจัย

นำเสนอผลการวิจัยแบบความเรียง ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดการวิจัย จัดทำร่างรายงานผลการวิจัย เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ พิมพ์ และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ใช้ในการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา บรรณารักษ์ ครูบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน ผู้รับบริการ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์มาจากกรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ
2. ด้านการบริการและกิจกรรม
3. ด้านเทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม
4. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

แบบสัมภาษณ์มีข้อคำ ได้แก่ ถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 3 ชุด 1) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร บรรณารักษ์ 2) สำหรับคณะกรรมการห้องสมุดประชาชน และ 3) สำหรับผู้รับบริการห้องสมุดประชาชน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานจัดการของสถานศึกษา ในการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน ตามกรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการบริการและกิจกรรม 3) ด้านเทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม 4) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ

การสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มีขั้นตอนการสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด การวิจัย และประเด็นข้อคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้
2. สังเคราะห์ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ยกร่างในขั้นที่ 2 ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
4. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์
5. นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายจริงในงานวิจัยตามที่ระบุไว้ใน วิจัย เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการศึกษาเอกสาร สังเกต และสัมภาษณ์ นอกเหนือจากการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแล้ว ยังมีเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง โทรศัพท์มือถือ และสมุดบันทึก หากข้อมูลในประเด็นใดไม่ชัดเจนผู้วิจัยได้ใช้โทรศัพท์สัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. หลังจากคัดเลือกสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 4 แห่ง

2. ผู้วิจัยนำหนังสือไปยังสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยว่า ผู้วิจัยต้องการหาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ รวมทั้งชี้แจงขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาในการเก็บ รวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารการปฏิบัติงานด้านห้องสมุดประชาชนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 4 แห่ง เอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสังเกตการดำเนินการบริหารงาน และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ลงสมุดบันทึก

4. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การจัดทำกระทำข้อมูล มีการดำเนินการทบทวนข้อมูล จัดพิมพ์ข้อมูลโดยแยกตามประเด็นหัวข้อ และทำการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้

สรุปผลการวิจัย

แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แยกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษามีการวางแผนงานให้มีความสอดคล้องตามนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน กศน. สำนักงาน กศน.จังหวัด ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษาที่วางไว้ ตามมาตรฐานของห้องสมุด โดยการมีส่วนร่วมบุคลากรทุกฝ่าย กิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบครบทุกกลุ่มเป้าหมาย ตามความต้องการของผู้รับบริการ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินงาน มีการใช้โปรแกรมระบบสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย ระบบเว็บเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ LRLS (Learning Resources Linkage System) มาใช้ในการบริหารงานห้องสมุดอย่างเต็มรูปแบบและการให้บริการแบบออนไลน์บนหน้าเว็บไซต์ของห้องสมุด ซึ่งต้องมีการพัฒนาเว็บไซต์ของห้องสมุด และมีการปรับปรุงข้อมูลต่อเนื่องเพื่อให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน การเรียนรู้ การค้นคว้า โดยจัดมุมโซนบริการที่ทันสมัย เป็นศูนย์ Co-Learning Space จัดพื้นที่แห่งการเรียนรู้และสร้างสรรค์ จัดบริการที่หลากหลาย สร้างแหล่งเรียนหลากหลายกระจายสู่ชุมชน เพื่อให้ประชาชนทั่วไป สามารถเข้าค้นคว้าหาข้อมูลที่ตนเองสนใจได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ขับเคลื่อนงานโดยร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชน หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม มีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบเทคโนโลยี การประชาสัมพันธ์รายงานข้อมูลของกิจกรรมผ่านระบบเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้เป็นปัจจุบัน มีการเผยแพร่ให้บริการเข้าถึงง่ายหลากหลายช่องทาง และมีการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม โดยรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของชุมชนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการให้บริการและการดำเนินงานต่อไป จาก การสัมภาษณ์ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ค้นพบว่าผู้บริหารได้ดำเนินการวางแผนการปฏิบัติงานประจำปี โดย

บริหารแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่าย ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้บริหารจัดการงานห้องสมุดประชาชนเพื่อให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย 2) ครูและบุคลากร ค้นพบว่าครูและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ร่วมกับภาคีเครือข่ายในรูปแบบของคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน มีการประชุมติดตามงาน และหาแนวทางพัฒนางาน 3) บรรณารักษ์ ค้นพบว่ามี การสำรวจความต้องการ และวางแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับบริการของแต่ละกลุ่มอย่างทั่วถึง ประสานงานร่วมกับครู กศน. ตำบล ภาคีเครือข่ายกับชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านบริการสื่อหนังสือ สื่อออนไลน์ การนำห้องสมุดเคลื่อนที่บริการสู่ชุมชน 4) คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน ค้นพบว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวางแผนการจัดกิจกรรม ร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน นิเทศติดตามให้ข้อเสนอในการบริหารจัดการงานให้มีคุณภาพในแต่ละปี 5) ผู้รับบริการห้องสมุดประชาชน ค้นพบว่ามีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการและให้ความร่วมมือในการพัฒนางานกิจกรรมโดยรับการประเมินความพึงพอใจการมีส่วนร่วม ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง

2. ด้านการบริการและกิจกรรม มีการออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ บริการโดยผ่านสื่อที่หลากหลาย ห้องสมุดประชาชนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้บริการผ่านสื่อที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการในช่องทางที่หลากหลาย ให้สามารถเข้าใช้บริการได้ทุกที่ทุกเวลา โดยการจัดทำนวัตกรรมใหม่ นำเทคโนโลยีมาให้เกิดประโยชน์ในการจัดทำข้อมูล และการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดประชาชน ผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ จัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านที่มีคุณภาพ มีเนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย และตรงตามความต้องการของผู้รับบริการทั้งในรูปแบบหนังสือ นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ E-book คำนึงถึงความสะดวกสบายกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงาน กศน. นโยบาย จุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์และเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ค้นพบว่าสถานศึกษามีการจัดส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับประชาชน โดยเน้นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เพิ่มอัตราการอ่านของประชาชน ตลอดจนเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับคนไทยอย่างเสมอภาค เท่าเทียม ทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยมีการบริหารงานภายใต้การดำเนินงานของ กศน.อำเภอ 2) ครูและบุคลากร ค้นพบว่าครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีการพัฒนาสื่อที่น่าสนใจโดยผ่านสื่อต่างๆให้ทันกับยุคสมัยในปัจจุบัน โดยมีการจัดทำคลิปวิดีโอให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ผ่านสื่อที่หลากหลายบริการแก่ผู้รับบริการตามความต้องการ 3) บรรณารักษ์ ค้นพบว่ามี การสำรวจความต้องการ ออกแบบจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านให้กับประชาชน ผู้รับบริการได้เรียนรู้ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการในช่องทางที่หลากหลายให้สามารถเข้าใช้บริการได้ทุกที่ทุกเวลา 4) คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน ค้นพบว่าร่วมกับภาคีเครือข่ายในการเสาะแสวงหาสถานที่ที่เหมาะสมและเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ในชุมชน 5) ผู้รับบริการห้องสมุดประชาชน ค้นพบว่ามีส่วนร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านผ่านของห้องสมุดประชาชนที่ได้ดำเนินการจัดขึ้นทั้งในรูปแบบออนไลน์ และสามารถเรียนรู้ได้ทุกแห่งในพื้นที่

3. ด้านเทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม สถานศึกษามีการส่งเสริมให้บรรณารักษ์ บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างนวัตกรรมใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาปรับใช้ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ดำเนินการวางแผน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมสร้างเครื่องมือ นวัตกรรม และออกแบบรูปแบบการให้บริการเชิงรุก ที่เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริงโดยการนำนโยบายของสำนักงาน กศน. มาดำเนินการจัดกิจกรรม และขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โครงการส่งเสริมการอ่าน ดำเนินการส่งเสริมการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ในการการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านทำให้ห้องสมุดประชาชนเป็นห้องสมุดมีชีวิตและห้องสมุด 3 ดี ให้บริการแก่ผู้รับบริการด้วยระบบโปรแกรมบริหารจัดการห้องสมุด การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การสรุปรายงานกิจกรรมการจัดส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ เว็บเพจ เว็บไซต์ห้องสมุดจากการสัมภาษณ์ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ค้นพบว่าสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรม โดยการเข้ารับการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน บุคลากรภายในหน่วยงาน ศึกษาดูงาน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมให้บุคลากรเข้าประกวดการคัดเลือกดีเด่นด้านต่าง ๆ 2) ครูและบุคลากร ค้นพบว่าร่วมกันในการวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครื่องมือ นวัตกรรม และออกแบบรูปแบบการ ให้บริการเชิงรุกที่เข้าถึงประชาชน เสริมสร้างนิสัยให้คนไทยรักการอ่าน รวมถึงสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้ประชาชนในพื้นที่ได้ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย และ เห็นช่องทางในการพัฒนาอาชีพสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการนำนโยบายของสำนักงาน กศน.มาดำเนินการจัดกิจกรรมและขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 3) บรรณารักษ์ ค้นพบว่ามีการปรับปรุงและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของห้องสมุดให้ตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบัน พัฒนาแอปพลิเคชันใหม่ๆให้ทันสมัย โดยให้มีเมนูที่หลากหลายตามความต้องการของผู้รับบริการ ใช้ระบบไลน์ ระบบเว็บไซต์ นำระบบเชื่อมโยงโปรแกรมบริหารจัดการห้องสมุด 4) คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน ค้นพบว่ามีการประชุมวางแผนการดำเนินงานประจำปีร่วมกัน แสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาการส่งเสริมการอ่านให้เข้าถึงผู้รับบริการโดยให้มีการบริการสื่อนวัตกรรมใหม่ลงสู่ชุมชนครอบคลุมทุกพื้นที่ 5) ผู้รับบริการห้องสมุดประชาชน ค้นพบว่ามีส่วนในการออกแบบและสร้างนวัตกรรมใหม่ตามความต้องการ และเป็นกิจกรรมที่สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ โดยร่วมเสนอความคิดเห็นความคิดเห็นผ่านครู กศน.ตำบล บรรณารักษ์ บุคลากร เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมให้เข้ากับยุคดิจิทัล

4. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ห้องสมุดประชาชนมีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในห้องสมุดประชาชนให้ทันสมัยในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการกับผู้รับบริการตามข้อเสนอแนะของผู้รับบริการมีการจัดภูมิทัศน์ภายในห้องสมุดให้มีระเบียบเรียบร้อย จัดมุมให้สะดวกแก่ผู้มารับบริการให้เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุด ประกอบด้วย มุมบริการยืม-คืนหนังสือ มุมบริการวารสารสิ่งพิมพ์ และสื่ออื่น ๆ มุมบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า มุมบริการแนะนำหนังสือใหม่ มุมบริการอินเทอร์เน็ต มุมบริการหนังสือหมวดต่าง ๆ และมุมอาชีพ มุมจัดแสดงแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา มุมจัดแสดง

นิทรรศการวันสำคัญต่าง ๆ มุมบริการคอมพิวเตอร์ มุมรางวัลเกียรติยศห้องสมุด มุมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาฯ มุมเด็กและเยาวชน มุมประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น มุมนวัตกรรมและสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และมุมแนะนำหนังสือใหม่ หนังสือที่น่าสนใจ สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายนอกห้องสมุดประชาชนให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการอ่านและการเรียนรู้ จัดพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการ มีการจัดภูมิทัศน์ภายนอกอาคารให้มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่น มีพื้นที่ให้บริการต่าง ๆ โดยบุคลากรทุกคนได้ช่วยกันดูแล ปรับปรุง พัฒนา และรักษาสภาพแวดล้อมภายนอกให้มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่นอยู่เสมอ ปลูกต้นไม้ ดอกไม้บริเวณรอบ ๆ อาคารให้สวยงาม ซึ่งเป็นการลดภาวะโลกร้อน จากการสัมภาษณ์ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ค้นพบว่ามี การสำรวจ วางแผนและร่วมกันออกแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในภายนอกห้องสมุด เพื่อให้ทันสมัยในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการกับผู้ใช้บริการตามข้อเสนอแนะของผู้รับบริการ 2) ครูและบุคลากร ค้นพบว่ามีส่วนร่วมในการจัดภูมิทัศน์ตกแต่งสถานที่ โดยประสานกับนักศึกษาทุกตำบลในการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ห้องเรียนชุมชน บ้านหนังสือชุมชนที่กระจายอยู่ในพื้นที่ให้มีสภาพน่าเรียนรู้ 3) บรรณารักษ์ ค้นพบว่ามี การออกแบบจัดปรับเปลี่ยนมุมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายซึ่งจัดให้เป็นโซนเรียนรู้แต่ละด้าน ห้องเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละกลุ่ม 4) คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน ค้นพบว่ามีส่วนร่วมในการเสนอแนะรูปแบบการจัดสถานที่ประสานภาคีเครือข่ายร่วมสนับสนุนการบริจาคหนังสือ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ กระจายสู่บ้านหนังสือชุมชน 5) ผู้รับบริการห้องสมุดประชาชน ค้นพบว่ามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพภายในภายนอกเมื่อเข้ามาใช้บริการ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ห้องสมุดประชาชนได้ดำเนินจัดทั้งที่ในห้องสมุดและบ้านหนังสือชุมชนที่ประจำอยู่ในพื้นที่แต่ละตำบลได้เข้ามาใช้บริการ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนดีเด่นระดับประเทศ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษาข้อมูลจากของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบมาตรฐานห้องสมุดมาใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ พบว่าสถานศึกษามีการวางแผนงานให้มีความสอดคล้องตามนโยบายและจุดเน้นการหน่วยงานต้นสังกัด ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษาที่วางไว้ ตามมาตรฐานของห้องสมุด โดยการมีส่วนร่วมบุคลากรทุกฝ่าย จัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบครบทุกกลุ่มเป้าหมาย ตามความต้องการของผู้รับบริการ โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินงาน มีการใช้โปรแกรมระบบสืบค้นข้อมูลทันสมัย มาใช้ในการบริหารงานห้องสมุดอย่างเต็มรูปแบบและการให้บริการแบบออนไลน์บนหน้าเว็บไซต์ของห้องสมุด เพื่อให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน การเรียนรู้ การค้นคว้า โดยจัดมุมโซนบริการที่ทันสมัย สร้างแหล่งเรียนหลากหลายกระจายสู่ชุมชน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าค้นคว้าหาข้อมูลที่ตนเองสนใจได้อย่างสะดวกรวดเร็ว การให้อากาศแก่คนในชุมชน

ได้รับความรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยจัดส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนงาน โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชน หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก ห้องสมุดอื่น ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม การพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบเทคโนโลยี การบูรณาการทรัพยากรร่วมกัน การประชาสัมพันธ์รายงานข้อมูลของกิจกรรมห้องสมุดประชาชน ผ่านระบบเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์งานจัดกิจกรรมรายงานเป็นปัจจุบัน มีการเผยแพร่ให้บริการเข้าถึงง่ายหลากหลายช่องทาง และมีการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม โดยรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของชุมชนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการให้บริการและการดำเนินงานต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการของกศน.ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ร่วมกันวางแผนดำเนินงานโดยให้มีความสอดคล้องกับนโยบายจากต้นสังกัดในการขับเคลื่อนงานให้เกิดในชุมชน สอดคล้องกับ Chuputtapong, Khamhom and Boonmaitree (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเชิงกลยุทธ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า 1) ความต้องการรับบริการห้องสมุดเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน อาจารย์มีความต้องการด้านสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์สำหรับการสืบค้นและแสวงหาความรู้มาก และ Chaviataku (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเวียงเจ็ดวิทยาวัดอำเภอ ลี้ จังหวัดลำพูน พบว่าสภาพปัจจุบันและความต้องการการบริหารงานห้องสมุดขาดการมีส่วนร่วม และเมื่อพิจารณารายด้านในสภาพปัจจุบันและความต้องการของการบริหารห้องสมุด ในโครงการห้องสมุด 3 ดี มีความต้องการการพัฒนาในด้านหนังสือและสื่อการเรียนรู้ จำนวนหนังสือปริมาณให้เพียงพอ ทันสมัย และมีระบบการจัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน สืบค้นได้ และสอดคล้องกับนโยบายจุดเน้นสำนักงาน กศน.ประจำปีงบประมาณ 2565 (Office of Non-formal Education and Informal Education, 2022) ข้อ 3 ด้านบริหารจัดการคุณภาพ ข้อ 10) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และส่งเสริมตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

2. ด้านการบริการและกิจกรรม พบว่ามีการออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ บริการโดยผ่านสื่อที่หลากหลาย ห้องสมุดประชาชนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้บริการผ่านสื่อที่หลากหลาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการในช่องทางที่หลากหลาย ให้สามารถเข้าใช้บริการได้ทุกที่ทุกเวลา โดยการจัดทำนวัตกรรมใหม่ นำเทคโนโลยีมาใช้ และการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดประชาชน ผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ จัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านที่มีคุณภาพ มีเนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย และตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ คำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้เนื่องจากในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีทันสมัยมากขึ้น การออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย แปลกใหม่เป็นสิ่งที่ควรพัฒนาให้ก้าวหน้าและมีความหลากหลาย ประชาชนสามารถเข้าเรียนรู้ได้ง่ายหลายช่องทาง สอดคล้องกับนโยบายจุดเน้นสำนักงาน กศน.ประจำปีงบประมาณ 2565 (Office of Non-formal Education and Informal Education, 2022) ข้อ 3.3 ด้านองค์กร สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้คุณภาพ 3) ปรับรูปแบบกิจกรรมในห้องสมุดประชาชนที่เน้น Library Delivery เพื่อเพิ่มอัตราการอ่านและการรู้หนังสือของประชาชน และสอดคล้องกับ Chaiwong and Moonmark (2018) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและ

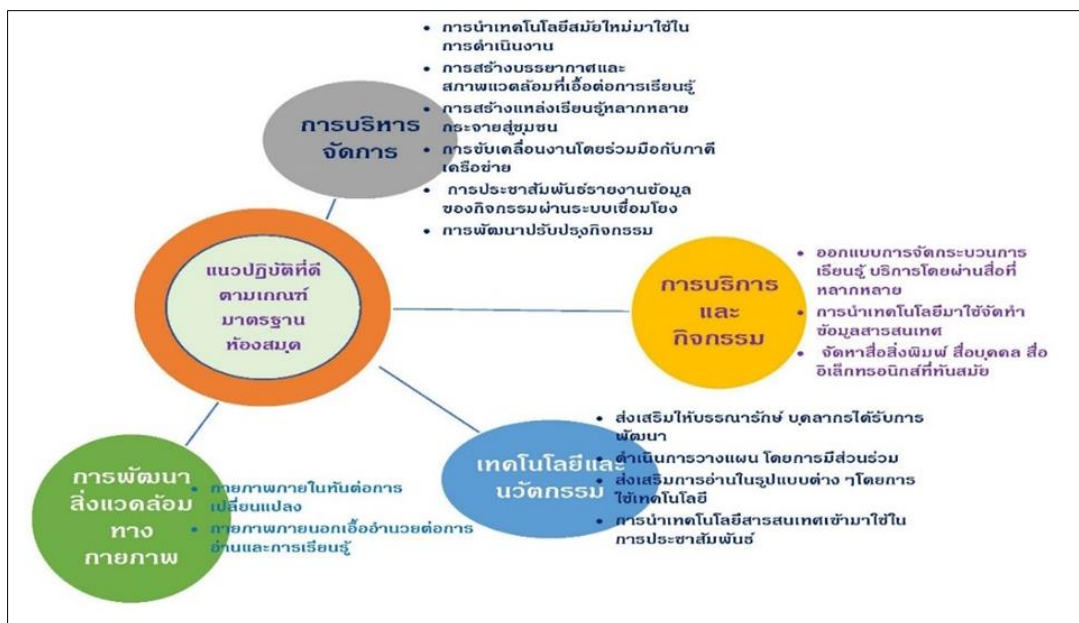
ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ พบว่าผู้ให้บริการมีความต้องการด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทหนังสือมากที่สุด ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ มีความต้องการเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้บริการในห้องสมุด ในรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One stop service) ด้านเจ้าหน้าที่/บุคลากร ต้องการการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ กระตือรือร้น และเต็มใจช่วยเหลือผู้ให้บริการ ด้านสถานที่/สิ่งอำนวยความสะดวก ต้องการอินเทอร์เน็ตไร้สายความเร็วสูง (WiFi) และด้านการสื่อสารต้องการการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของห้องสมุดผ่านเฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม สอดคล้องกับ Boujanaut (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาห้องสมุดที่พึงประสงค์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พบว่ามาตรฐานตามข้อกำหนดมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาห้องสมุดควรมีแนวทางในการพัฒนา 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างและการบริหารงาน 2) ด้านงบประมาณและการเงิน 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 5) ด้านอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ 6) ด้านการบริการ 7) ด้านความร่วมมือระหว่างห้องสมุด และ 8) ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านเทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม พบว่าสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บรรณารักษ์ บุคลากรได้รับการพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างนวัตกรรมใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาปรับใช้ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ดำเนินการวางแผน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมสร้างเครื่องมือ นวัตกรรม และออกแบบรูปแบบการให้บริการเชิงรุก ที่เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริงโดยการนำนโยบายของสำนักงาน กศน. มาดำเนินการจัดกิจกรรมและขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โครงการส่งเสริมการอ่าน ดำเนินการส่งเสริมการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ในการการเรียนรู้ให้บริการแก่ผู้รับบริการด้วยระบบโปรแกรมบริหารจัดการห้องสมุด การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การสรุปรายงานกิจกรรมการจัดส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในรูปแบบต่างๆ เช่น เว็บไซต์ เว็บเพจ เว็บบล็อกห้องสมุด ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีจึงมีความเป็นอยู่อย่างยิ่งที่จะต้องมีการออกแบบนวัตกรรมในการเรียนรู้ที่ทันสมัย สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ตามความต้องการของผู้รับบริการ สอดคล้องกับนโยบายจุดเน้นสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ 2565 (Office of Non-formal Education and Informal Education, 2022) ข้อ 3.2 ด้านการสร้างสมรรถนะและทักษะคุณภาพ ข้อ 9) การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมของบุคลากร กศน. รวมทั้งรวบรวมและเผยแพร่เพื่อให้หน่วยงาน/สถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2566 ข้อ 5 การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อ 5.2) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา สอดคล้อง Chaimin (2021) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามกรอบเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าการรับรองรูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามกรอบเกณฑ์

มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) คณะกรรมการบริหารเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือตัวแทนครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูหรือบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กรรมการสถานศึกษาหรือตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน และครูบรรณารักษ์หรือครูผู้รับผิดชอบดูแลห้องสมุด 2) ขอบข่ายงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ เทคโนโลยีพื้นฐานด้านสื่อโสตทัศน สื่อสารมวลชนเพื่อการศึกษา สารสนเทศเพื่อการศึกษา สื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมและวิทยบริการ และ 3) กระบวนการบริหารงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวางแผน การจัดการ การควบคุม การประสานงาน

4. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ พบว่าห้องสมุดประชาชนมีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในภายนอกห้องสมุดประชาชนให้ทันสมัยในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการกับผู้ใช้บริการ ตามข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการมีการจัดภูมิทัศน์ภายในห้องสมุดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดตกแต่งมุมให้สะดวกแก่ผู้มารับบริการให้อัปเดตการศึกษาค้นคว้าสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุด ประกอบด้วย มุมบริการยืม-คืนหนังสือ มุมบริการวารสาร สิ่งพิมพ์ และสื่ออื่น ๆ มุมบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า มุมบริการแนะนำหนังสือใหม่ มุมบริการอินเทอร์เน็ต มุมบริการหนังสือหมวดต่าง ๆ และมุมอาชีพ มุมจัดแสดงแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา มุมจัดแสดงนิทรรศการวันสำคัญต่าง ๆ มุมบริการคอมพิวเตอร์ มุมรางวัลเกียรติยศห้องสมุด มุมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาฯ มุมเด็กและเยาวชน มุมประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น มุมนวัตกรรมและสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และมุมแนะนำหนังสือใหม่ หนังสือน่าสนใจ จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการอ่านและการเรียนรู้ จัดพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการ มีการจัดภูมิทัศน์ภายนอกอาคารให้มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่น มีพื้นที่ให้บริการต่าง ๆ โดยบุคลากรทุกคนได้ช่วยกันดูแล ปรับปรุง พัฒนา และรักษาสภาพแวดล้อมภายนอกให้มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่นอยู่เสมอ ส่งผลทำให้มีประชาชนเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดทุกที่ จำเป็นอย่างยิ่งห้องสมุดประชาชนต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงให้มีบรรยากาศน่าสนใจ เป็นสถานที่ที่ผู้รับบริการสามารถเข้าไปใช้บริการได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับนโยบายจุดเน้นสำนักงาน กศน.ประจำปีงบประมาณ 2566 (Office of Non-formal Education and Informal Education, 2023) ข้อ 2 การยกระดับคุณภาพการศึกษา ข้อ 2.6) ปรับโฉมศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์ฝึกและอาชีพฯ ห้องสมุดประชาชนและแหล่งเรียนรู้ของกศน.ให้มีความทันสมัย สวยงาม สะอาด จูงใจผู้เข้ารับบริการ มีฐานการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ และสอดคล้องกับ Puangok (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0 พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0 คือ ต้องปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความทันสมัย ติดตั้งเครื่องปรับอากาศเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ควรให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ตลอด 7 วัน ควรมีนวัตกรรมใหม่ ๆ มาให้บริการ มีการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ที่หลากหลายและเข้าถึงคนทุกเพศ ทุกวัย ควรเพิ่มความหลากหลายและความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ และควรเน้นทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับ Chamniensri (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการของคนเจนเนอเรชั่นวาย

เพื่อการพัฒนาารูปแบบห้องสมุดประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่าคนเจนเนอเรชั่นวัยต้องการให้ห้องสมุดประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานครพัฒนา 8 ด้าน ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านการบริการ ด้านความร่วมมือเป็นเครือข่าย ด้านทรัพยากร ด้านบุคลากร ด้านอาคารและสถานที่ และด้านการสื่อสารจากผลการศึกษาความต้องการของคนกลุ่มนี้ห้องสมุดประชาชนควรพัฒนาพันธกิจ วัตถุประสงค์หลัก และการสื่อสารให้ชัดเจน อีกทั้งควรปรับปรุงบริการและจัดสรรพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

ภาพที่ 2 สรุปแนวปฏิบัติที่ดีตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานกับภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย เพื่อร่วมกันพัฒนาดำเนินงานให้กระจายทุกพื้นที่ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของชุมชน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้
2. ด้านการบริการและกิจกรรม ควรให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาสื่อ และการบริการอย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่
3. ด้านเทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม ควรให้มีการประชาสัมพันธ์การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งทำให้ผู้รับบริการสามารถสืบค้น เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
4. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ควรศึกษาแผนงาน โครงการการพัฒนาและปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้ทันต่อเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

1. ควรศึกษาระดับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน
2. ควรเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนในเขตจังหวัด

หรือเขตภาค

เอกสารอ้างอิง

- Boujanaut, L. (2019). Guideline for the Development of Library in Sisaket Rajabhat University. **Sisaket Rajabhat University Journal** 13(3): 124-134. (in Thai)
- Chaimin, C. (2021). **The Development of Educational Technology Management Model According to the Library Standard Framework. School for Small Schools Under the Office of the Basic Education Commission.** Doctoral Dissertation in Educational Technology and Communications, Naresuan University. (in Thai)
- Chaiwong, S. and Moonmark, R. (2018). **A Study of Problems and Needs of Library and Learning Center Users Foreign Language Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University.** Research Reported. Chiang Mai Rajabhat University. (in Thai)
- Chamniensri, K. (2020). **Requirement of the Generation Y People for the Improvement of Public Libraries in Bangkok.** Master's Thesis in Management, Mahidol University. (in Thai)
- Charoenrat. S. (2016). **Good Practice Guidelines for Educational Administration of Sub District Administrative Organizations in Ratchaburi Province.** Master's Thesis in Educational Administration, Mu Ban Chom Bueng Rajabhat University. (in Thai)
- Chaviataku, S. (2019). **Participatory Library Administration of Wiang Chedi Wittaya School in Li District Lamphun Province.** Master's Thesis in Educational Administration, Chiang Mai Rajabhat University. (in Thai)
- Chuputtapong. U., Khamhom, C. and Boonmaitree, R. (2018). Strategy Management of Rajamangala University of Technology ISAAN Libraries for Student's Learning Support. **ROMMAYASARN** 16(special issue): 115-135. (in Thai)
- Library Association of Thailand. (2019, February 11). **Announcement of the Library Association of Thailand on Outstanding Libraries. Year 2018.** (in Thai)
- Library Association of Thailand. (2020, February 7). **Announcement of the Library Association of Thailand on Outstanding Libraries. Year 2019.** (in Thai)
- Library Association of Thailand. (2021, February 8). **Announcement of the Library Association of Thailand on Outstanding Libraries. Year 2020.** (in Thai)

- Library Association of Thailand. (2022, February 28). **Announcement of the Library Association of Thailand on the Outstanding Library. Year 2021.** (in Thai)
- Ministry of Education. (2003). **National Education Act 1999 and Its Amendments.** (No. 2), B.E. 2545. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Namthongton, A. (2013). **The Development of Learning Management Competency Indicators of Basic Education Institution Administrators.** Doctoral Dissertation, Naresuan University. (in Thai)
- Office of Non-formal Education and Informal Education. (2021). **Policies and Emphasis. Fiscal Year 2021.** (in Thai)
- Office of Non-formal Education and Informal Education. (2022). **Policies and Emphasis. Annual Fiscal Year 2022.** Ministry of Education. (in Thai)
- Office of Non-formal Education and Informal Education. (2023). **Policies and Emphasis. Annual Fiscal Year 2023.** Ministry of Education. (in Thai)
- Office of Non-Formal Education and Informal Education. (2022). **Public Library Standards.** Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Puangok, A. (2020). Developing Strategies of Public Libraries in Sisaket Province to Thailand 4.0. **Journal of Humanities and Social Sciences.** 18(2): 69-86. (in Thai)
- Thapwattana, V. (2014). **A Study of Good Practices in Moral and Ethical Development for Students in Affiliated School Secondary Education Service Area Office Phichit Province.** Master's thesis in Educational Administration, Naresuan University. (in Thai)
- Thongdaeng, P. (2021). **Best Practice of Academic Administration in Developing English for Communication Skills in Schools under Pitsanulok Primary Educational Service Area Office 3.** Master's thesis in Educational Administration. Uttaradit Rajabhat University. (in Thai)